

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones (H6430)

Verkorte naam: ruigten en zomen

1. Status

Habitatrichtlijn Bijlage I (inwerkingtreding 1994)

2. Kenschets

Het habitattype betreft enerzijds natte, veel biomassa producerende strooiselruigten op voedselrijke standplaatsen en anderzijds zomen langs vochtige tot droge bossen. Daarbij gaat het alleen om relatief soortenrijke ruigten met bijzondere soorten (soortenarme ruigten met uitsluitend zeer algemene soorten vallen buiten de definitie van het habitattype).

Binnen dit habitattype worden drie subtypen onderscheiden die aansluiten bij de indeling in drie verbonden die tot het habitattypen behoren.

H6430_A Ruigten en zomen (*moerasspirea*)

Natte, soortenrijke ruigte van zoet, laagdynamisch milieu. Deze ruigten vormen meestal lintvormige oeverbegroeiingen. Ze komen algemeen voor in ons land, met name in de beekdalen, in het rivierengebied en in het laagveengebied. Op de meeste plaatsen betreft het matige vormen met *Moerasspirea* (*Filipendula ulmaria*) en Grote valeriaan (*Valeriana officinalis*) en verder vrijwel uitsluitend zeer algemene soorten. Van bijzonder belang zijn echter gemeenschappen met zeldzame soorten zoals Lange ereprijs (*Veronica longifolia*) of Moeraswolfsmelk (*Euphorbia palustris*). Ook Poelruit (*Thalictrum flavum*) is een niet-alledaagse plantensoort in deze begroeiingen. Op veengrond, in het laagveengebied, komen plaatselijk in de natte strooiselruigten zeldzame graslandsoorten voor zoals Moeraslathyrus (*Lathyrus palustris*) en Kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*).

Ruige vormen van Dotterbloemhooilanden (*Calthion palustris*) worden uitdrukkelijk niet tot het habitattype gerekend¹.

H6430_B Ruigten en zomen (*harig wilgenroosje*)

Natte, soortenrijke ruigte met Harig wilgenroosje en Moerasmelkdistel. Ze worden aangetroffen op veen- en kleibodems, binnen het overstromingsbereik van rivierwater of brak boezemwater. De goede vormen betreffen gemeenschappen met bijvoorbeeld Rivierkruiskruid (*Senecio fluviatilis*) en zoetwatergetijdensoorten zoals Spindotterbloem (*Caltha palustris* subsp. *araneosa*) en Zomerklokje (*Leucojum aestivum*). Opmerkelijk zijn ook ruigtebegroeiingen van (zwak) brakke omstandigheden met als bijzonderheden Heemst (*Althaea officinalis*), Echt lepelblad (*Cochlearia officinalis* subsp. *officinalis*), Dodemansvingers (*Oenanthe crocata*), Zilt torkruid (*Oenanthe lachenalii*) en Selderij (*Apium graveolens*).

H6430_C Ruigten en zomen (*droge bosranden*)

Droge zoomgemeenschappen van relatief stikstofrijke standplaatsen, die in meerdere of mindere mate worden beschaduwd. Ze komen bijvoorbeeld voor langs heggen en langs bosranden. De standplaatsen worden zelden of nooit door oppervlaktewater overspoeld, waarmee deze begroeiingen zich onderscheiden van de natte strooiselruigten die bij de eerste twee subtypen zijn

¹ Als ze wel hierbij gerekend werden zouden namelijk hooilanden de beheer-doelstelling 'verwaarlozing' moeten krijgen. Dat is vanuit het oogpunt van natuurwaarde ongewenst.

ingedeeld. Zeldzame soorten die in ruigten van dit subtype voorkomen zijn onder andere Kruisbladwalstro (*Cruciata laevipes*), Stijve steenraket (*Erisymum hieracifolium*), Torenkruid (*Arabis glabra*) en Kleine kaardebol (*Dipsacus pilosus*). Op leemhoudende bodem is soms de zeldzame Welriekende agrimonie (*Agrimonia procera*) aanwezig. In de duinen gaat het om overgangen tussen duingraslanden (H2130) en duinbossen (H2180) met onder andere Veldhondstong (*Cynoglossum officinale*) als vrij zeldzame soort.

Relatief belang binnen Europa

H6430_A Ruigten en zomen (*moerasspirea*): aanzienlijk
Natte strooiselruigten komen wijd verbreid voor in Europa.

H6430_B Ruigten en zomen (*harig wilgenroosje*): zeer groot
Natte strooiselruigten komen wijd verbreid voor in Europa. Internationaal bekeken is van bijzonder belang de soortensamenstelling van het habitatype in ons land. Twee van de vier voor Nederland beschreven associaties (*Valeriano-Senecionetum* en *Oenantho-Althaeetum*) komen buiten ons land niet of nauwelijks voor.

H6430_C Ruigten en zomen (*droge bosranden*): aanzienlijk
Ruigten en zomen van droge bosranden komen wijd verbreid voor in Europa.

3. Definitie

Vegetatietypen:

H6430_A Ruigten en zomen (*moerasspirea*):

Code vegetatietype	Nederlandse naam vegetatietype	wetenschappelijke naam vegetatietype	Goed/Matig	beperkende criteria	alleen in mozaïek
32Aa	Moerasspirea-verbond	<i>Filipendulion</i>	G	mits minstens één niet-algemene plantensoort van zoom of ruigte aanwezig is	
32Aa	Moerasspirea-verbond	<i>Filipendulion</i>	M	mits de constante typische soort Moerasspirea aanwezig is	

H6430_B Ruigten en zomen (*harig wilgenroosje*)

Code vegetatietype	Nederlandse naam vegetatietype	wetenschappelijke naam vegetatietype	Goed/Matig	beperkende criteria	alleen in mozaïek
32Ba	Verbond van Harig wilgeroosje	<i>Epilobion hirsuti</i>	G	mits minstens één niet-algemene plantensoort van zoom of ruigte aanwezig is	
32Ba	Verbond van Harig wilgeroosje	<i>Epilobion hirsuti</i>	M	mits de constante typische soort Moerasmelkdistel aanwezig is	

H6430_C Ruigten en zomen (droge bosranden)

Code vegetatie-type	Nederlandse naam vegetatietype	wetenschappelijke naam vegetatietype	Goed/Matig	beperkende criteria	alleen in mozaïek
33Aa	Verbond van Look-zonder-look	<i>Galio-Alliarion</i>	G	mits minstens één niet-algemene plantensoort van zoom of ruigte aanwezig is	

Bij de goede vormen van de drie subtypen is sprake van de eis dat minstens één niet-algemene plantensoort van zoom of ruigte aanwezig moet zijn.

Onder 'niet-algemeen' wordt verstaan: alle soorten die in bijlage 1 van het rapport 'Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst' (Van der Meijden e.a., 2000; Gorteria 26-4) *niet* behoren tot de klasse algemeen (a). Daartoe behoren dus de vrij zeldzame (z), zeldzame (zz), zeer zeldzame (zzz) en - eventueel teruggekeerde - afwezige (x) soorten. 'Van zoom of ruigte' moet gelezen worden als: niet kenmerkend voor een aangrenzend of in de successie voorafgaand begroeiingstype, zoals watervegetatie, grasland of bos. In het algemeen zullen soorten van zoom en ruigte behoren tot de in de Standaardlijst Nederlandse Flora genoemde ecologische groepen zR20 t/m R68, maar daar hoeven ze niet toe beperkt te zijn.

De betreffende plantensoorten zijn nadrukkelijk niet beperkt tot de typische soorten (die zelf overigens voor een deel algemeen zijn).

4. Kwaliteitseisen habitatype**H6430_A Ruigten en zomen (moerasspirea)**

Zuurgraad	basisch	neutraal-a	neutraal-b	zwak zuur-a	zwak zuur-b	matig zuur-a	matig zuur-b	zuur-a	zuur-b	
Vochttoestand	diep water	ondiep permanent water	ondiep droog-vallend water	's winters inunderend	zeer nat	nat	zeer vochtig	vochtig	matig droog	droog
Zoutgehalte	zeer zoet	(matig) zoet	zwak brak	licht brak	matig brak	sterk brak	zout			
Voedselrijkdom	zeer voedselarm	matig voedselarm	licht voedselrijk	matig voedselrijk-a	matig voedselrijk-b	zeer voedselrijk	uiterst voedselrijk			
Overstromings-tolerantie	dagelijks lang		dagelijks kort	regelmatig	incidenteel	niet				

H6430_B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)

Zuurgraad	basisch	neutraal-a	neutraal-b	zwak zuur-a	zwak zuur-b	matig zuur-a	matig zuur-b	zuur-a	zuur-b	
Vochttoestand	diep water	ondiep permanent water	ondiep droog-vallend water	's winters inunderend	zeer nat	nat	zeer vochtig	vochtig	matig droog	droog
Zoutgehalte	zeer zoet	(matig) zoet	zwak brak	licht brak	matig brak	sterk brak	zout			
Voedselrijkdom	zeer voedselarm	matig voedselarm	licht voedselrijk	matig voedselrijk-a	matig voedselrijk-b	zeer voedselrijk	uiterst voedselrijk			
Overstromings-tolerantie	dagelijks lang		dagelijks kort	regelmatig	incidenteel	niet				

H6430_C Ruigten en zomen (droge bosranden)

Zuurgraad	basisch	neutraal-a	neutraal-b	zwak zuur-a	zwak zuur-b	matig zuur-a	matig zuur-b	zuur-a	zuur-b	
Vochttoestand	diep water	ondiep permanent water	ondiep droogvallend water	's winters inunderend	zeer nat	nat	zeer vochtig	vochtig	matig droog	droog
Zoutgehalte	zeer zoet	(matig) zoet	zwak brak	licht brak	matig brak	sterk brak	zout			
Voedselrijkdom	zeer voedselarm	matig voedselarm	licht voedselrijk	matig voedselrijk-a	matig voedselrijk-b	zeer voedselrijk	uiterst voedselrijk			
Overstromingstolerantie	dagelijks lang		dagelijks kort	regelmatig		incidenteel	niet			

Typische soorten:**H6430_A Ruigten en zomen (moerasspirea)**

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soortgroep	Categorie ²
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>	Dagvlinders	E ³
Hertsmunt	<i>Mentha longifolia</i>	Vaatplanten	K
Lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>	Vaatplanten	K
Moerasspirea	<i>Filipendula ulmaria</i>	Vaatplanten	K + Cab
Moeraswolfsmelk	<i>Euphorbia palustris</i>	Vaatplanten	K
Poelruit	<i>Thalictrum flavum</i>	Vaatplanten	K
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	Vogels	Cab
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	Zoogdieren	Cb
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens ssp. fodiens</i>	Zoogdieren	Cab

H6430_B Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soortgroep	Categorie ²
Echt lepelblad	<i>Cochlearia officinalis ssp. officinalis</i>	Vaatplanten	K
Heemst	<i>Althaea officinalis</i>	Vaatplanten	K
Moerasmelkdistel	<i>Sonchus palustris</i>	Vaatplanten	K + Cab
Rivierkruiskruid	<i>Senecio sarracenicus</i>	Vaatplanten	K
Selderij	<i>Apium graveolens</i>	Vaatplanten	K
Zomerklokje	<i>Leucjum aestivum</i>	Vaatplanten	K
Bosrietzanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	Vogels	Cab
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	Zoogdieren	Cb

H6430_C Ruigten en zomen (droge bosranden)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soortgroep	Categorie ²
Besanjelier	<i>Silene baccifera</i>	Vaatplanten	K
Fijne kervel	<i>Anthriscus caucalis</i>	Vaatplanten	K
Kleine kaardebol	<i>Dipsacus pilosus</i>	Vaatplanten	K

² Ca = constante soort goede abiotische toestand; Cb = constante soort goede biotische structuur; Cab = constante soort goede abiotische toestand en goede biotische structuur; K = karakteristieke soort; E = exclusieve soort

³ Verdwenen soort

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Soortgroep	Categorie ²
Knolribzaad	<i>Chaerophyllum bulbosum</i>	Vaatplanten	K
Kruisbladwalstro	<i>Cruciata laevipes</i>	Vaatplanten	K
Stijve steenraket	<i>Erysimum virgatum</i>	Vaatplanten	K
Torenkruid	<i>Arabis glabra</i>	Vaatplanten	K
Welriekende agrimonie	<i>Agrimonia procera</i>	Vaatplanten	K

Overige Kenmerken van een goede structuur en functie:

- Dominantie van ruigtkruiden;
- Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares (voor subtype A en B) en voor subtype C vanaf honderden m².

Het habitatype ontstaat op voedselrijke plekken waar weinig of geen afvoer van plantenmateriaal door beweiding of maaien plaats vindt. Overstroming speelt met name binnen de subtypen A en B een belangrijke rol in de verspreiding van zaden en de aanvoer van voedingsstoffen. Ruigtevegetaties kunnen vele jaren in stand blijven, doordat de vestiging van bomen en struiken wordt afgeremd door de dichte vegetatie. Zonder beheer veranderen ze echter op den duur in struweel en bos. De bosontwikkeling kan worden tegengegaan door gefaseerd maaibeheer (waarbij eens in de zoveel jaar een deel van de vegetatie wordt gemaaid) en door het verwijderen van houtopslag. In drogere gebieden van voldoende omvang kan ook gebruik worden gemaakt van zodanig extensieve begrazing dat mozaïeken ontstaan van open grasland, ruige zomen en struwelen.

H6430_A Ruigten en zomen (*moerasspirea*)

Het subtype komt voor op zeer vochtige en natte standplaatsen, vaak in de vorm van zomen langs greppels en sloten, maar ook op percelen die niet meer of slechts incidenteel worden gemaaid. In vergelijking met het subtype met Harig wilgenroosje (H6430B) komt het voor op wat armere en vaak ook wat zuurdere standplaatsen, op laagveen, op zand- en leemgrond in de beekdalen, en op kalkarme komkleigronden in het rivierengebied. Maar het kan ook op niet bemeste kalkhoudende rivierkleigronden voorkomen. Vanwege de gevoeligheid voor (zware) bemesting ligt het zwaartepunt in extensief beheerde landbouwgebieden en in natuurgebieden.

Bijzondere soorten zijn onder meer te verwachten in ruigten en zomen in extensief beheerde beekdalen die incidenteel overstromen met beekwater (Lange ereprijs) en/of op natte, kalkrijke of kwelgevoede lemige bodems (Moesdistel). In laagveenmoerassen komen in oeverruigten en verruigde rietlanden lokaal Moeraslathyrus en Moeraswolfsmelk voor. De laatste soort kan ook in rietruigtes in het rivierengebied voorkomen.

Grootste bedreiging van het type vormt een te rationeel landgebruik, waarbij overhoekjes en zomen verdwijnen door een te intensief beheer, of dichtgroeiën met houtgewassen door het volledig wegvallen van beheer. Ook verdroging en te sterke bemesting door inspoeling van meststoffen uit aangrenzende akkers en weilanden kunnen een bedreiging vormen.

H6430_B Ruigten en zomen (*harig wilgenroosje*)

Het subtype komt voor op zeer vochtige en natte standplaatsen. In vergelijking met het subtype met moerasspirea (H6430A) staat het op wat voedselrijkere en beter gebufferde standplaatsen, bijvoorbeeld op jonge kalkrijke kleigronden, en in zomen langs hard voedselrijk oppervlaktewater. Typische soorten zijn onder meer te verwachten op standplaatsen die in contact staan met brak oppervlaktewater, hier komen een aantal zeldzame soorten van brakke standplaatsen voor (Echt lepelblad, Heemst, Selderij). Ook oeverruigten op regelmatig overstroomde plekken in het rivierengebied zijn relatief rijk aan typische soorten (Zomerklokje, Rivierkruiskruid).

H6430_C Ruigten en zomen (*droge bosranden*)

Het subtype komt voor op vochtige tot droge, voedselrijke standplaatsen, in zomen langs heggen en bosranden, in verruigende graslanden en in mozaïekvegetaties met een afwisseling van grasland en struweel.

Typische soorten komen vooral voor in zoomvegetaties op kalkrijke zandige en zavelige bodems in het rivierengebied die incidenteel worden overstroomd (Kruisbladwalstro, Stijve steenraket,

Torenkruid, Knolribzaad, Besanjerier). Ook op lemige gronden buiten het rivierengebied kunnen bijzondere soorten voorkomen. Op kalkrijke lemige grond gaat het om Kleine kaardebol, op kalkarme leem kan Welriekende agrimonie in zoomvegetaties voorkomen. In de duinen gaat het om overgangen tussen duingraslanden (H2130) en duinbossen (H2180).

5. Kwaliteit omgeving

H6430_A Ruigten en zomen (*moerasspirea*)

Voor een soortenrijk type is het belangrijk dat de locaties in een ruimtelijk samenhangend landschap liggen. Er moet voldoende aanvoer van grondwater zijn, zonder verontreiniging met nitraat en fosfaat. Ook moet inspoeling van nutriënten vanuit landbouwpercelen worden voorkomen. Het subtype is niet gevoelig voor stikstofdepositie.

H6430_B Ruigten en zomen (*harig wilgenroosje*)

Voornaamste bedreigingen zijn verzoeting en het verdwijnen van een natuurlijke rivierdynamiek. Het subtype is niet gevoelig voor stikstofdepositie.

H6430_C Ruigten en zomen (*droge bosranden*)

Eutrofiëring door het inwaaien van voedingsstoffen vanuit landbouwpercelen is voor dit type een groot risico. Voor de fauna is een zonnige expositie van belang, evenals de samenhang van locaties op landschapsschaal.

Het subtype is gevoelig voor stikstofdepositie.

6. Huidig voorkomen

In het huidige landschap komen natte ruigten nog maar weinig over grote oppervlakten voor. Vroeger moet dat anders zijn geweest. In de uitgestrekte brakwatermoerassen van Noord-Holland bijvoorbeeld namen ruigtebegroeiingen een prominente plaats in. Het huidige IJperveld maakte daar rond 3300 v. Chr. deel van uit. Daar zijn door geleidelijke verzoeting en verschraling het moeras en de natte ruigte in de loop van 3000 jaar veranderd in hoogvenen. Die hoogvenen zijn later, vanaf de Middeleeuwen ontgonnen en vervolgens door overstromingen verdrongen en verzilt. De natte ruigten komen vanaf die tijd nauwelijks over grote oppervlakten voor. Zoals in Noord-Holland nemen ze op de meeste plaatsen slechts smalle zones in langs allerlei typen wateren.

H6430_A Ruigten en zomen (*moerasspirea*)

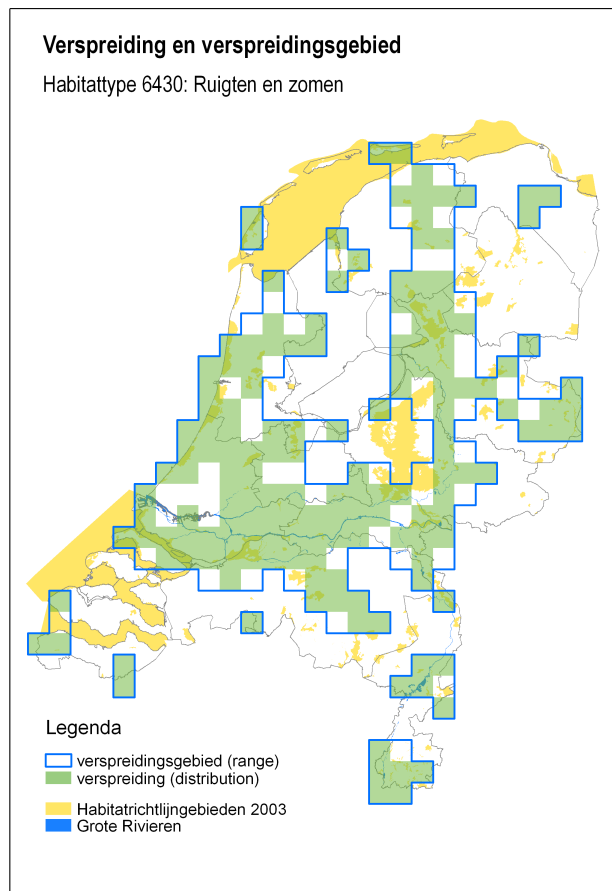
Komt wijd verspreid, maar versnipperd, voor langs zoete wateren, vooral in beekdalen, in laagveenmoerassen en in de komgronden van het rivierengebied.

H6430_B Ruigten en zomen (*harig wilgenroosje*)

De Moerasmelkdistel-associatie (*Soncho-Epilobietum hirsuti*) is wijdverbreid over Laag-Nederland. Deze plantengemeenschap heeft een brakke variant die voorkomt in de Noord-Hollandse brakwatervenen, binnen het invloedsbereik van de voormalige Zuiderzee en in het Deltagebied. De Rivierkruiskruid-associatie (*Valeriano-Senecionetum fluviatilis*) en de Associatie van Strandkweek en Heemst (*Oenanthe-Althaeetum*) zijn het zeldzaamst en beperkt tot het mondingsgebied van de rivieren.

H6430_C Ruigten en zomen (*droge bosranden*)

Komt voor in het hele rivierengebied met uitzondering van de benedenrivieren. Daarnaast is het ook te vinden langs kleinere rivieren of grote beken zoals de Geul. Droge ruigten met Knolribzaad (*Chaerophyllum bulbosus*) en/of Rivierkruiskruid (*Senecio fluviatilis*) van subtype C komen alleen voor in het oostelijke rivierengebied langs de Rijn en Maas.

Het habitatype komt ook in de Drentse beekdalen, waaronder de Drentsche Aa en de Reest, voor, en tevens in de Gronings-Drentse veenkoloniën langs wijken, maar deze zijn door een technische fout niet op deze in de rapportage aan Brussel aangeleverde kaart terecht gekomen.

7. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends

Van de verschillende plantengemeenschappen binnen het habitatype staan juist de zeldzamere en vanuit internationaal opzicht belangrijkste gemeenschappen er het slechtst voor. Dit zijn de soortenrijke natte ruigten van subtype B, van brakke omstandigheden en de zoetwatergetijdengebieden. De ruigten van brakke omstandigheden (het *Oenantho-Althaeetum* en het *Soncho-Epilobietum althaeetosum*) gaan door verzoeting achteruit in de brakwatervenen van Noord-Holland en langs de voormalige Zuiderzee. Het enige resterende zwaartepunt vormt het Deltagebied, maar ook hier treedt op veel plaatsen verzoeting op door de afsluiting van zeearmen. De ruigte van zoetwatergetijden (*Valeriano-Senecionetum fluviatilis*) weet zich momenteel uit te breiden in de huidige Biesbosch waar het getijdenverschil gering is. Het is de vraag of hier een herstel van de vroegere, grotere getijdeninvloed noodzakelijk is voor duurzaam behoud op de lange termijn. Over oppervlakte en trends van de soortenrijke natte ruigten van subtype A, de zoetwatermilieus (*Valeriano-Filipenduletum* en *Soncho-Epilobietum*) zijn geen gegevens beschikbaar. Hierbij speelt een rol dat de afbakening tussen soortenrijke en soortenarme natte ruigten lastig is. Soortenarme natte ruigten staan niet onder druk.

De soortenrijke droge ruigte (*Cruciatetum laevipedis*) is in de afgelopen decennia sterk achteruitgegaan, vooral langs de Gelderse IJssel. De gang van zaken is te vergelijken met de ontwikkelingen bij andere habitattypen van zandige, hoge delen in het rivierengebied, zoals het stroomdalgrasland (habitatype H6210). Droge ruigte met Knolribzaad en/of Rivierkruiskruid gaan lokaal vooruit dankzij natuurontwikkelingsprojecten.

Recente ontwikkelingen

In de periode 1994-2004 zijn de bijzondere varianten van het habitatype mogelijk geleidelijk verder achteruitgegaan. Voor zover bekend hebben zich geen wezenlijke veranderingen voorgedaan.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: subtype A: gunstig; subtypen B en C: matig ongunstig

Door het verdwijnen van zoet-zout gradiënten neemt het verspreidingsgebied van de natte ruigte van brakke standplaatsen af (subtype B). De verspreiding van de soortenrijke droge ruigte (subtype C) is eveneens afgenomen.

Beoordelingsaspect oppervlakte: subtype A: gunstig; subtypen B en C: matig ongunstig

Exacte cijfers over oppervlakten zijn niet bekend. Toch is het duidelijk dat van de brakke- en zoetwatergetijden-variant van subtype B en de droge variant (subtype C) nog maar een kleine oppervlakte resteren. Ruigte van subtype A komt algemener voor en is niet bedreigd.

Beoordelingsaspect kwaliteit: subtype A: gunstig; subtypen B en C: matig ongunstig

1. Abiotische randvoorwaarden: Voor subtype C wordt op de standplaatsen niet goed voldaan aan de ecologische randvoorwaarden die nodig zijn voor het behoud. Oorzaken zijn vermesting en inadequaat beheer.

2. Typische soorten: De typische soorten van subtype A verkeren allen in gunstige staat van instandhouding. Omdat de Purperstreeparmoervlinder als verdwenen in Nederland te boek staat, wordt de soort niet meegenomen in de beoordeling van het habitatype. Hoewel een aantal soorten van subtype B en C zeer zeldzaam is, verkeert toch 85 respectievelijk 60% in gunstige staat van instandhouding.

3. Overige kenmerken: Voor subtype B wordt op de standplaatsen niet goed voldaan aan de ecologische randvoorwaarden die nodig zijn voor het behoud. Oorzaken zijn achteruitgang en verdwijnen van zoet-zout gradiënten en het wegvallen van zoetwatergetijden.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: subtype A: gunstig; subtypen B en C: matig ongunstig

Het perspectief verschilt per subtype en lijkt niet onverdeeld gunstig. In het Deltagebied en Noord-Holland schrijdt de verzoeting voort. Zandige, droge delen in het rivierengebied staan nog steeds onder druk.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Subtype A, ruigten en zomen (moerasspirea): behoud verspreiding, behoud oppervlakte en behoud kwaliteit.

Subtype B, ruigten en zomen (harige wilgenroosje): behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte, behoud kwaliteit en verbetering kwaliteit van de brakke varianten.

Subtype C, ruigten en zomen (droge bosranden): behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling

Het streven voor een gunstige staat van instandhouding is behoud van de huidige verspreiding, voor subtypen A en C over het gehele rivierengebied en voor subtype B over het zoetwatergetijdengebied. De in 2007 aan de Europese Commissie gerapporteerde referentiewaarden voor verspreidingsgebied en voor oppervlak zijn "meer dan huidig".

Oordeel: subtype A: gunstig; subtype B en C: matig ongunstig

Aspect	1994	2004	2007
Verspreiding	Gunstig	Gunstig	Gunstig
Oppervlakte	Gunstig	Gunstig	Gunstig
Kwaliteit	Gunstig	Gunstig	Gunstig
Toekomst-perspectief	Gunstig	Gunstig	Gunstig
Beoordeling Svl	Gunstig	Gunstig	Gunstig

Subtype A: Ruigten en zomen (moerasspirea)

Aspect	1994	2004	2007
Verspreiding	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Oppervlakte	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Kwaliteit	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Toekomst-perspectief	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Beoordeling Svl	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig

Subtype B: Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)

Aspect	1994	2004	2007
Verspreiding	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Oppervlakte	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Kwaliteit	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Toekomst-perspectief	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig
Beoordeling Svl	Matig ongunstig	Matig ongunstig	Matig ongunstig

Subtype C: Ruigten en zomen (droge bosranden)

8. Bronnen

- Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2003. Europese natuur in Nederland. *Habitattypen*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Stortelder, A.H.F, J.H.J. Schaminée & P.W.F.M Hommel, 1999. De vegetatie van Nederland, deel 5. Plantengemeenschappen van ruigten, struwelen en bossen. Opulus press, Uppsala, Leiden.